

Försvarsmakten och vissa miljöfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner med frågor om Försvarsmaktens miljöarbete och den miljöpåverkan som myndighetens verksamhet har. Frågorna har väckts under de allmänna motionstiderna 2011 respektive 2012. Utskottet avstyrker samtliga 18 motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till att det finns en tydlig lagstiftning som med utgångspunkt i miljöbalken reglerar Försvarsmaktens miljöpåverkande verksamhet.

I betänkandet finns tre särskilda yttranden (S, SD, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Gällande ordning	6
Försvarsmaktens miljöarbete	7
Övnings- och skjutfält	10
Vindkraft	14
Skydd av flygbas 90-systemet	18
Särskilda yttranden	21
1. Övnings- och skjutfält, punkt 2 (S)	21
2. Övnings- och skjutfält, punkt 2 (V)	22
3. Skydd av flygbas 90-systemet, punkt 4 (SD)	22
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	24
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Försvarsmaktens miljöarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö221 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2012/13:Fö237 av Jan Lindholm och Peter Rådberg (båda MP) yrkandena 1 och 2.

2. **Övnings- och skjutfält**

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö211 av Peter Rådberg m.fl. (MP),

2012/13:Fö203 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2012/13:Fö222 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Leif Pagrotsky (båda S),

2012/13:Fö224 av Agneta Gille (S) och

2012/13:Fö267 av Peter Rådberg m.fl. (MP).

3. **Vindkraft**

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ293 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 1,

2012/13:Fö223 av Lise Nordin m.fl. (MP),

2012/13:Fö225 av Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C),

2012/13:Fö239 av Solveig Zander (C),

2012/13:Fö252 av Johan Linander och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) och

2012/13:Fö266 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

4. **Skydd av flygbas 90-systemet**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fö259 av Mikael Jansson (SD).

Stockholm den 13 juni 2013

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Åsa Lindestam (S), Annicka Engblom (M), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V), Stefan Caplan (M) och Eva Sonidsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas motioner med frågor om Försvarsmaktens miljöarbete och den miljöpåverkan som myndighetens verksamhet har. Frågorna har väckts under de allmänna motionstiderna 2011 respektive 2012.

Frågor om Försvarsmaktens övnings- och skjutfält behandlades i betänkande 2009/10:FöU8 Försvarsmaktens personalförsörjning m.m. Utskottet begärde då att regeringen skulle återkomma till riksdagen med en redovisning av Försvarsmaktens utnyttjande och avveckling av övnings- och skjutfält. En sådan redovisning lämnades av regeringen i budgetpropositionen för 2012.

Försvarsmakten lämnade en fördjupad beskrivning till utskottet av de ärenden som bereds i betänkandet vid en redovisning den 28 maj 2013.

Utskottets överväganden

Gällande ordning

Miljöbalken (1998:808) trädde i kraft den 1 januari 1999 och är en sammanhållen miljö-, hälsoskydds- och naturresurslagstiftning som syftar till att skydda människor och miljön. Balkens bestämmelser gäller också för försvaret. Dock får regeringen under särskilda förhållanden, om det är nödvändigt att förstärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från miljöbalken (1 kap. 5 §). Miljöbalken innehåller bl.a. allmänna hänsynsregler (2 kap.) och grundläggande bestämmelser om hushållningen med mark- och vattenområden (3 kap.).

I 3 kap. regleras frågor om riksintressen. Utgångspunkten är att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt 3 kap. 9 § så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Enligt samma bestämmelse ska områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. I 3 kap. 10 § anges att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska företräde ges åt ändamål som på det lämpligaste sättet främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Om området behövs för en totalförvarsanläggning ska försvarsintresset ges företräde. Bestämmelserna om riksintresse gäller också i byggslovsprövning enligt plan- och bygglagen (2010:900).

Enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska de myndigheter som anges i 2 § förordningen – bl.a. Försvarsmakten – efter samråd med bl.a. Boverket lämna uppgift i skriftlig form till länsstyrelserna om områden som myndigheterna bedömer vara av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken.

Riksdagen beslutade 1999 om miljö kvalitetsmål (bet. 1998/99: MJU6 Miljöpolitiken). Miljömålsarbetet har därefter utvecklats vidare genom riksdagsbeslut 2001, 2005, 2010 och 2012. Det finns 16 miljö kvalitetsmål. Till dessa mål är knutna generationsmål och etappmål. I samband med införandet av miljö kvalitetsmål beslutade regeringen att Försvarsmakten ska ha ett särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbarhet. Detta sektorsansvar har därefter utvidgats till att avse miljö målsarbetet. Försvarssektorn omfattar i detta sammanhang Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvårshögskolan och Försvarets radioanstalt.

Regeringen har i Försvarsmaktens instruktion – förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten – uppdragit åt myndigheten att ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fred. Inom ramen för detta miljöarbete ska Försvarsmakten bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt uppnås. Vid behov ska Försvarsmakten föreslå åtgärder för att utveckla miljöarbetet. Av instruktionen framgår också att Försvarsmakten ska medverka i det internationella försvarsmiljösamarbetet.

Utöver vad som framgår av miljöbalken ska Försvarsmakten enligt sin instruktion, och i den utsträckning resurserna medger, avhjälpa förorenings skador. Myndigheten ska också årligen redovisa sin medverkan i beredningen av ärenden som rör vind- och vågkraft samt de åtgärder myndigheten vidtagit för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft.

Två av Försvarsmaktens verksamheter är prövningspliktiga enligt miljöbalken och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det är flottilflygplatser och övnings- och skjutfält. Dessa miljöprövas i första instans av länsstyrelsen (miljöprövningsdelegationen). Prövningen görs i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Detta innebär bl.a. att Försvarsmaktens ansökan om miljö tillstånd ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning som redovisar den sökta verksamhetens direkta och indirekta påverkan på miljö och människors hälsa.

Försvarsmakten kan också beröras av enskilda exploatörers etablering av vindkraftverk. Större vindkraftanläggningar miljöprövas av länsstyrelsen i enlighet med miljöbalken. Mindre etableringar bygglovsprövas av kommunen. I bygglovs- eller miljöprövningen av etablering av vindkraftverk ska alla berörda, däribland Försvarsmakten, ges tillfälle att yttra sig. Försvarsmakten ska i prövningen lämna det yttrande som behövs för att hänsyn ska tas till det riksintresse myndigheten har att bevaka, riksintresset för totalförsvaret. Prövningsmyndigheten väger samman omständigheterna i ärendet och fattar beslut.

Försvarsmaktens miljöarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om Försvarsmaktens miljöarbete. Regeringen ställer krav på att myndigheten kontinuerligt ska utveckla försvarsmiljöarbetet, och det finns redan instrument som gör det möjligt för myndigheten att bidra systematiskt till de mål som riksdagen har fastställt.

Motionerna

I motion 2011/12:Fö221 av Jan Lindholm (MP) och motion 2012/13:Fö237 av Jan Lindholm och Peter Rådberg (båda MP) kräver motionärerna i yrkandena 1 och 2 att Försvarsmakten ska ta ett långsiktigt ansvar för de miljöproblem som försvarets verksamhet skapar och att verksamheten ska miljödeklarerars. I motionerna anförs att krav på att redovisa och minimera miljöpåverkan ökar i takt med att de ekologiska gränserna för människans aktiviteter blir allt mer ansträngda. Enligt motionerna borde kraven även gälla försvarets verksamhet. De anser att det inte kan vara svårt att redovisa utsläpp från byggnader, fordon, båtar och flyg eller att redovisa innehållet i de produkter som försvaret använder i sin verksamhet. Att beskriva miljöpåverkan är självklart inte en omöjlighet i försvarets verksamhet. En tydlig miljödeklarering av försvarets verksamhet ses även som en förutsättning för att försvaret ska kunna ta ett långsiktigt ansvar. Som ett första steg bör det långsiktiga ansvaret omfatta verksamhet inom landets gränser, enligt motionärerna. Metoder för att ta ett sådant ansvar vid internationella insatser kan sedan utvecklas i samverkan med andra länder, eventuellt under FN:s ledning. Motionärerna menar att ansvariga i FN-systemet som bär ansvar för materielanskaffning har ett stort intresse av denna fråga men får mycket dålig respons från medlemsstaterna, som i första hand ser till kostnaderna. Sverige bör därför, enligt motionärerna, kunna trycka på för att stödja en utveckling där insatsernas miljökonsekvenser i större utsträckning får styra materielval och arbetssätt.

Bakgrund och tidigare behandling

I betänkande 2008/09:FöU10 Försvarets inriktning konstaterade utskottet att miljöfrågorna ska ges hög prioritet och att regeringen bör fortsätta att redovisa för riksdagen hur detta arbete fortskrider.

I budgetpropositionen för 2013 beskriver regeringen det arbete som Myn-digheten för samhällsskydd och beredskap utför när det gäller att integrera ett miljöperspektiv i insatserna. En inriktning för arbetet finns för perioden 2011–2015. De vägledande principerna för arbetet är att miljö och människa hör ihop, att miljöintegrering är en riskreducerande åtgärd, att ett integrerat miljöperspektiv bidrar till att förhindra skada och att ett utvecklings-samarbete av god kvalitet leder till en hållbar utveckling.

Försvarsmaktens egen miljöhandbok reviderades 2010. Grunden är att Försvarsmakten ska ta ett långsiktigt miljöansvar och bedriva sin verksamhet enligt gällande lagstiftning. Inom Försvarsmakten är exempelvis övnings- och skjutfält tillståndspliktig verksamhet som förutsätter att Länsstyrelsen har beviljat tillstånd. Med detta följer förpliktelser och eventuella villkor, men även en rättighet att bedriva verksamheten inom givna ramar. Som exempel kan nämnas att en övningsledare inför varje enskild övning

måste göra miljöriskbedömningar av alla olika övningsmoment. Även då utländsk trupp övar på svenskt territorium gäller att verksamheten ska bedrivas enligt miljöbalkens hänsynsregler och inom ramen för gällande tillstånd.

Regeringen har genom myndighetens instruktion ställt krav på att Försvarsmakten genom sitt miljöarbete ska bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt uppnås. Dessutom kräver regeringen att Försvarsmakten ska medverka i internationella försvarsmiljösamarbeten. Uppföljning och måluppfyllelse rapporteras till en del i myndighetens årsredovisning, men framför allt i Försvarsmaktens miljöredovisning. Försvarsmakten rapporterar till största del till Naturvårdsverket och gör i samråd med verket en bedömning av vilken rapportering som behövs.

Inför enskilda materielprojekt tar Försvarsmakten fram en s.k. taktisk, teknisk, ekonomisk målsättning (TTEM) och i denna inarbetas de miljökrav som ställs på materielen. Miljöbalken syftar till att minimera miljöpåverkan under alla faser, dvs. utveckling, användning, vidmakthållande och avveckling. Försvarsmakten och Försvarets materielverk tillämpar därför riktlinjer för miljöanpassad försörjning av försvarsmateriel som innebär att miljökrav kan ställas på materielen i fråga om innehåll, energiförbrukning, utsläpp, bullernivåer, avveckling och möjligheter till återvinning. Inom försvarssektorn är det även vanligt med upphandlingar som gäller en kombination av varor och tjänster. Krav på leverantörernas systematiska miljöarbete och förmåga att omhänderta miljöaspekter kan då ställas.

Försvarsmakten har samverkat inom miljöområdet med Finland och USA. Den trilateral arbetsgrupp som ländernas försvarsmakter har bildat tog 2008 fram en miljöhandbok, Environmental Guidebook for Military Operations, och ett miljöutbildningspaket som ska tjäna som stöd för nationella truppbidrag. Där har man sammanställt de gemensamma erfarenheterna inom området för att militära insatser ska kunna uppnå sina högre syften genom integrerat arbete med miljöledningsfrågor, miljöstandard och miljökrav såväl i planeringen inför insatser som under pågående insatser och efteråt. Sverige har tillsammans med Finland och USA sett att risken för negativa effekter på hälsa och säkerhet ökar både för militär personal och för civila icke-kombattanter om man misslyckas med att integrera miljöhänsyn i operativa och taktiska förberedelser. Handboken och utbildningspaketet kan därför bidra till minskad miljöpåverkan. Försvarsmakten har dessutom varit ledande vid framtagandet av ett EU-koncept för miljöverksamheten vid EU-ledda insatser. Detta innebär att det i dag finns riktlinjer för miljöfrågor för flera typer av insatser.

Utskottets ställningstagande

Alla myndigheter har ett ansvar för miljön och för att verka för en hållbar utveckling. Utskottet konstaterar att Försvarsmakten har en väl utvecklad miljöpolicy från 2011 som används såväl i Sverige som i internationella

insatser. Försvarsmakten måste ta ett långsiktigt ansvar för de miljöproblem försvarets verksamhet skapar, för miljökonsekvenser av insatser och miljöhänsyn vid val av försvarsmateriel samt miljödeklaration av verksamheten. Utskottet ser alla dessa frågor som angelägna och kan därför med tillfredsställelse konstatera att det redan 1998 fattades beslut om riktlinjer för miljöanpassad försörjning av försvarsmateriel (Fö98/511/MIL). Utskottet konstaterade i betänkande 1996/97:FöU3 Försvaret och miljön att ansvaret för miljömålen och miljöarbetet ska delas av alla i samhället. Utskottet ser därför positivt på den ordning som gäller i dag med höga miljökrav på Försvarsmaktens framtida verksamhet.

Utskottet välkomnar att Försvarsmakten utöver de krav på miljöarbete som följer av miljöbalken genom sin instruktion (Förordning 2007:1266) även har ålagts ett större ansvar och fler uppgifter för att bidra till generationsmålen för miljöarbetet. Bl.a. har myndigheten i uppgift att medverka i internationella försvarsmiljösamarbeten. Dessa fortsätter att ge resultat, och den svenska försvarsmiljöprofilen kan tjäna som ett gott exempel. Regeringen gav i regleringsbrevet 2001 Försvarsmakten i uppdrag att ta fram ett miljöledningssystem. Regeringen ställer krav på att myndigheten kontinuerligt ska utveckla försvarsmiljöarbetet, vilket gör att utskottet bedömer att Försvarsmakten kommer att fortsätta att bedriva ett ambitiöst miljöarbete och att det finns instrument som gör det möjligt för myndigheten att systematiskt bidra till de mål som riksdagen fastställt. Utskottet bedömer inte att ytterligare åtgärder från riksdagens sida är nödvändiga och kommer att fortsätta följa detta viktiga arbete. Motionerna bör därför avstyrkas.

Övnings- och skjutfält

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsyrkanden om övnings- och skjutfält. Utskottet konstaterar att det finns en tydlig lagstiftning som reglerar verksamheten och tillståndsgivningen för övnings- och skjutfälten.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 2 (V).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö211 av Peter Rådberg m.fl. (MP) kräver motionärerna att Försvarsmakten inte ska ges möjligheter att öka bombningarna i Vättern. De hävdar att projektskrot som bly, stål och koppar kommer att påverka sjön negativt, att ingen bottensanering är planerad och att området skulle kunna få beteckning som plats för dumpning av miljöfarligt gods. Försvarsmakten hänvisar, enligt motionen, till tre huvudargument för att öka antalet övningsdagar. Det första skälet är ökad internationell inriktning och internationella uppdrag och behov, det andra att det skulle kunna med-

föra en nedläggning av F6 i Karlsborg och det tredje att det inte finns någon annan plats att öva på än Vättern. Försvarsmakten har, enligt motionärerna, inte utrett någon annan plats för sin verksamhet än den som finns i Vättern. En utökad verksamhet skulle bidra till ökat buller med negativ inverkan på bl.a. näringsliv, turism, djurliv, vattenkvalitet och rekreation inom ett stort geografiskt område. Enligt motionärerna utmanar den verksamhet som Försvarsmakten nu planerar balansen som råder mellan försvarsintresset och andra intressen. De understryker att Vättern skyddas av fyra riksintressen enligt miljöbalken (friluftsliv, fiske, natur och kulturmiljö) och att Vättern dessutom är en del av EU:s nätverk av skyddade områden (Natura 2000-område) som regeringen och riksdagen har lovat att skydda för eftervärlden. Även i motion 2012/13:Fö267 av Peter Rådberg m.fl. (MP) anser motionärerna att Försvarsmakten inte ska ges möjligheter att öka bombningarna i Vättern mot bakgrund av ovan nämnda konsekvenser.

I motion 2012/13:Fö203 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) anför motionärerna i yrkandena 1 och 2 att Försvarsmaktens övningar i Vättern inte bör utökas och att en utredning av ett eventuellt totalstopp för Försvarsmaktens övningar i Vättern bör krävas. Alla som bor runt sjön är beroende av att Vättern omfattas av ett bra miljöskydd enligt motionen. Motionärerna menar att Försvarsmakten ser Vättern som det enda tillgängliga området i södra Sverige för internationella övningar och att närheten till Malmens flygfält i Linköping betyder mycket för försvaret. Försvaret ska därför ha menat att ett stopp för militärövningar över Vättern skulle kunna medföra en nedläggning av F6 i Karlsborg. Om den föreslagna ökningen blir verklighet kommer det enligt motionärerna att ha en mycket negativ inverkan på Vätterns miljö och bidra till en markant ökning av buller. Metallsrot som bly och stål kommer att påverka såväl dricksvattnet som sjöbotten, vilket även försämrar förutsättningarna för djurlivet. Dessutom kommer de boende, djurlivet och turismen m.m. inom ett stort geografiskt område runt sjön att påverkas mycket negativt. Motionärerna säger sig ha förståelse för att Försvarsmakten behöver öva. Att hitta alternativ till Vättern och hitta jämvikt mellan försvarets intressen och de miljöintressen eller behov som de boende runt sjön har ses dock som nödvändigt.

I motion 2012/13:Fö222 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Leif Pagrotsky (båda S) begär motionärerna att regeringen ska ställa sig bakom Försvarsmaktens ansökan om skjutfält i Göteborgs skärgård med de begränsningar som har framförts av Göteborgs stad. Enligt motionärerna hotas denna unika del av Göteborg eftersom försvaret i december 2010 fick Länsstyrelsens tillstånd att skjuta totalt 1,3 miljoner skott i området under 115 dagar per år. Dessutom fick de tillstånd till stora nationella och internationella övningar när som helst på året utan begränsningar. Göteborgs stad protesterade mot villkoren och ska enligt motionärerna ha föreslagit att villkoren i stället bör vara högst 50 skjutdagar och maximalt 300 000 skott per år, samt att internationella övningar ska inkluderas i begränsningen.

Frågan ligger nu på regeringens bord för beslut. I motionen framförs dessutom att det finns ett flertal brister med det nuvarande tillståndet, något som motionärerna ser som ett brott mot både de svenska miljömålen och EU-fördrag.

I motion 2012/13:Fö224 av Agneta Gille (S) kräver motionären en omlokalisering alternativt en minskning av skjutövningar vid Veckholms skjutfält. Mälaren har med sina öar och strandområden klassificerats som ett riksintresse och är enligt motionen vattentäkt för 1,3 miljoner människor. Friluftslivet är mycket omfattande i och kring Mälaren och området har ett rikt djurliv och omfattande rekreativsmöjligheter. Mälaren ligger i Sveriges mest expansiva område enligt motionären. En bra och miljöanpassad byggnation och expansion kring Mälaren måste möjliggöras och det är därför anmärkningsvärt att försvaret tillåts ha ett övnings-skjutfält vid Mälarens strand. Länsstyrelsen har enligt motionären nyligen beviljat försvaret upp till 115 skjutdagar per år vid Veckholms skjutfält som ligger i direkt anslutning till kommunerna Enköping, Håbo och Upplands-Bro. Motionären ser att det mest logiska borde vara att ledningsregementet i Enköping samkörde sina skjutövningar med livgardet vid Marma skjutfält eller flyttade sina skjutövningar till Älvdalens skjutfält.

Bakgrund och tidigare behandling

I inriktningspropositionen Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140) konstaterade regeringen bl.a. att kvalificerad utbildning och övning är en förutsättning för att skapa ett användbart, tillgängligt och flexibelt försvar. Samövning beskrevs som en förutsättning för ett effektivt genomförande av insatser, vilket tydliggör Försvarsmaktens behov av övnings- och skjutfält för att kunna genomföra den verksamhet som beslutats av regeringen och riksdagen. Även i budgetpropositionen för 2012 skriver regeringen att övnings- och skjutfälten är av central betydelse för att Försvarsmakten ska kunna utbilda och öva både den befintliga och den framtida insatsorganisationen. Regeringens slutsats är att Försvarsmakten måste ha tillgång till övnings- och skjutfält med skilda naturtyper och terrängförhållanden i olika delar av landet så att förbanden kan utbildas och övas i olika klimatförhållanden. Detta då regeringen framhållit betydelsen av övningsverksamhet som stärker insatsorganisationens förmåga att hantera de svenska klimatförhållandena.

Vid Försvarsmaktens övningar gäller hänsynsreglerna i miljöbalken (1998:808). Innan en övning inleds gör Försvarsmakten en miljöriskbedömning av de olika övningsmomenten. Både Försvarsmakten och utländsk trupp som bjudits in till Sverige måste bedriva sin övningsverksamhet enligt gällande hänsynsregler och tillstånd.

Försvarsmaktens övnings- och skjutfält är prövningspliktiga enligt miljöbalken. När Försvarsmakten lämnat in sin ansökan görs en miljöprövning då alla berörda får möjlighet att lämna sina synpunkter vad avser ett

enskilt övnings- eller skjutfält. Prövningsmyndigheten informerar berörda när ansökan anses vara komplett. Vilka som berörs avgörs från fall till fall. En möjlighet är även att Prövningsmyndigheten kungör ansökan och på det sättet sprider information om dess innehåll och om allmänhetens möjligheter att lämna synpunkter. Innan ett beslut fattas har den prövande myndigheten vägt samman alla intressen i fallet och informerat sökanden om de synpunkter som har kommit in. Prövningsinstansen beslutar slutligen om villkor och föreskrifter för verksamheten.

Länsstyrelsen är första prövningsinstans. Ett beslut kan överklagas till mark- och miljödomstolen, som med ett eget yttrande ska överlämna ärendet till regeringen för prövning. Den specifika fråga om nyttjande av övnings- och skjutfält i Göteborgs skärgård som motionärerna hänvisar till i motion 2012/13:Fö222 har överlämnats till regeringen och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet behandlade markfrågor i principiellt hänseende när den stora omstruktureringen av Försvarsmakten initierades. Försvarsutskottet konstaterade i betänkande 2008/09:FöU10 Försvarets inriktning att behovet av övnings- och skjutfält minskade och att Försvarsmakten många gånger hade attraktiv mark nära tätorter som berörda kommuner hade intresse av. Utskottet ansåg det då viktigt att den mark som inte behövdes för fortsatt försvarsverksamhet sanerades och lämnades så snart det var möjligt. Utskottet menade även att allmänhetens tillträdesmöjligheter till mark måste säkerställas när det inte pågår någon militär verksamhet där och att det är naturligt att samverka med berörda kommuner och andra intressenter i detta avseende. I betänkandet underströks även att miljöfrågorna ska ges hög prioritet och att regeringen bör fortsätta att redovisa för riksdagen hur detta arbete fortskrider.

Som konstaterats ovan har regeringen ställt krav på miljöhänsyn vid myndighetens fredstida verksamhet genom Försvarsmaktens instruktion. Inom ramen för sitt miljöarbete ska Försvarsmakten bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås. Försvarsmaktens miljömål för perioden 2008–2011 har utvecklats och reviderats. Nya miljömål gäller sedan 2012 och ett av tre övergripande mål gäller miljöhänsyn vid övningar och insatser (de övriga två rör minskad energiförbrukning och miljöanpassad upphandling). Försvarsmakten har även ett ansvar för att vidareutveckla miljöarbetet. Uppföljning och måluppfyllelse redovisas till del i myndighetens årsredovisning, men framför allt i Försvarsmaktens miljöredovisning. När det gäller miljöarbetet ska Försvarsmakten rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är nödvändigt att se övnings- och skjutfältens centrala betydelse för att Försvarsmakten ska kunna utbilda och öva insatsorganisationen. Utskottets bedömning är att goda övningsmöjligheter i olika typer av miljöer stärker kompetensen hos Försvarsmaktens medarbetare och ytterst värnar deras säkerhet.

Sedan 1996 har Försvarsmakten avvecklat ca 65 övnings- och skjutfält över landet. Det innebär att de återstående fältens och skjutmålets betydelse ökar. Det är också viktigt att allmänheten får tillträdesmöjligheter till mark när det inte pågår någon militär verksamhet. Utskottet anser fortfarande att den mark som inte behövs för fortsatt försvarsverksamhet måste saneras och lämnas när det är möjligt. Samtidigt delar utskottet regeringens bedömning att Försvarsmakten måste ha tillgång till övnings- och skjutfält med skilda naturtyper och terräng- och klimatförhållanden i olika delar av landet.

Det är tveklöst så att olika områden kan vara av riksintresse för flera oförenliga ändamål. Detta regleras i miljöbalken, och ansvarig prövningsmyndighet väger samman olika intressen med utgångspunkt i bl.a. den miljölagstiftning som riksdagen beslutat om. Försvarsmaktens nyttjande av övnings- och skjutfält förutsätter att Länsstyrelsen har beviljat tillstånd för verksamheten. Med detta följer förpliktelser och eventuella villkor, men även en rättighet att bedriva verksamheten inom givna ramar. Utskottet vill även framhålla att prövningsmyndigheten inte bara väger samman olika intressen utan att alla berörda även har möjlighet att framföra sina synpunkter. Försvarsmakten bestämmer i dag var och hur insatsorganisationens förband ska utbildas och övas för att kunna uppfylla statsmakternas krav på operativ förmåga. Utskottet konstaterar att det finns en tydlig lagstiftning, med utgångspunkt i miljöbalken, som reglerar verksamheten och tillståndsgivningen för övnings- och skjutfälten. Mot bakgrund av ovanstående anser utskottet att motionerna bör avslås.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om vindkraft. Utskottet konstaterar att frågor om etablering av vindkraft ska prövas i enlighet med gällande lagstiftning.

Motionerna

I motion 2011/12: MJ293 av Lise Nordin m.fl. (MP) anför motionärerna i yrkande 1 att Försvarsmakten måste ompröva sitt vindkraftsstopp. Vindkraften är, enligt motionen, det energislag som byggs ut snabbast i både

Sverige och världen, vilket skapar nya gröna jobb och är en förutsättning för att nå målen om förnybar energi. Enligt motionärerna är Sverige ett av de länder i Europa som har bäst geografiska villkor för vindkraft och vindkraften ger ungefär 5 TWh el i dag. Försvarsmakten införde, enligt motionären, vindkraftsförbud i en radie av 40 km runt sina flygplatser 2010 (motsvarande ca 10 procent av Sveriges yta). Marknadsvärdet på de vindkraftsprojekt som riskerar att gå förlorade bedöms vara närmare 6 miljarder kronor, och projekten skulle årligen kunna leverera uppemot 1 TWh förnybar el. Trots att regeringen har ålagt Försvarsmakten att bidra till att nå målet om vindkraftsutbyggnad anser motionärerna att myndigheten är ett av de största hindren för en fortsatt utbyggnad. Det saknas transparens i Försvarsmaktens ställningstaganden vilket omöjliggör en prövning av dem och dessutom hindrar vindkraftsprojektören från att förändra vindparkens utformning för att få den godkänd. Även i motion 2012/13:Fö223 av Lise Nordin m.fl. (MP) menar motionärerna att Försvarsmaktens vindkrafts-stopp bör omprövas. Motionärerna menar dessutom att försvarets stoppområden har vidgats sedan riksdagen senast behandlade frågan och att halva södra Sverige i dag omfattas av försvarets vindkraftsrestriktioner. Motionärerna hävdar att en utredning av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har visat att det omfattande stopp för vindkraft som svenska försvaret infört saknar motsvarighet i andra länder.

I motion 2012/13:Fö225 av Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C) menar motionärerna att energipolitiska mål bör kunna nås på ett kostnadseffektivt sätt om rimlig hänsyn tas till riksintresset för totalförsvaret och dess önskemål om hinderfrihet kring flygplatser. Att hela landet måste kunna försvaras och att det därför krävs ett modernt högteknologiskt luftförsvar borde vara en självklarhet, enligt motionärerna. Svensk försvarsindustri har ett mycket gott rykte och motionärerna följer med stort intresse ansträngningarna att genomföra internationella affärer. De ser därför med stor oro på hur Försvarsmakten inför en internationell kundkrets påvisar våra materielsystems begränsningar att verka i samklang med vindkraft. De menar även att Försvarsmakten genom att motsätta sig vissa vindkraftsetableringar i förlängningen riskerar att hämma totalförsvarets intresse av trygg energiförsörjningen i en krissituation. Sammantaget bedömer motionärerna att få nya investeringar styrs mot norra Sverige. De menar att det innebär en betydande merkostnad i ny överföringskapacitet och nätförluster som enligt Svenska kraftnät motsvarar ett värde om minst 18 miljarder kronor. Motionärerna hävdar dessutom att tillämpningen av hinderfrihet för militära flygplatser i Sverige går utöver den internationella civila luftfartsorganisationens tillämpning (International Civil Aviation Organisation, ICAO).

I motion 2012/13:Fö239 av Solveig Zander (C) kräver motionären tydliga riktlinjer för vindbruk. Motionären menar att framtidens energisystem ska baseras på förnybar energiproduktion, t.ex. vindkraft, vattenkraft, biobränslen, biogas och solenergi. I motionen påvisas att Försvarsmaktens

och civilflygets intressen står i konflikt med två kommuner i Uppsala län som vill satsa på vindkraft. Motionären oroas över att flygets intressen förhindrar etablering av vindkraft i ”lämpliga” områden i Uppsala och Heby kommuner. Något måste förändras då det gäller försvarets och civilflygets intressen enligt motionären som därför föreslår att alla myndigheter måste stödja Sveriges utveckling mot förnybara energikällor.

I motion 2012/13:Fö252 av Johan Linander och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) kräver motionärerna en begränsning av Försvarsmaktens möjligheter att stoppa vindkraftsetableringar. Det finns goda skäl till att försvaret ska yttra sig när det gäller vindkraftsetableringar, och vindkraftverk bör inte byggas alldeles i närheten av flygplatser, övningsområden och radarstationer. Motionärerna menar dock att det är olyckligt att Försvarsmakten hävdar att vindkraftverk som ligger många mil från flygplatser m.m. skulle hindra myndighetens verksamhet. Det är en inställning till vindkraftverkens påverkan som inte delas av andra länders försvarsmakter och som innebär att mer än hälften av södra Sveriges landyta är belagd med vindkraftsrestriktioner. Motionärerna menar att någon annan myndighet än Försvarsmakten bör fastslå inom vilka områden myndigheten ska kunna invända mot vindkraftsetableringar. Utanför dessa områden bör Försvarsmakten inte ha möjlighet att hindra vindkraftsutbyggnaden enligt motionärerna.

I motion 2012/13:Fö266 av Peter Rådberg m.fl. (MP) kräver motionärerna i yrkandena 2 och 3 en lagändring i fråga om översändning av ansökningar för vindkraftverk till Försvarsmakten. Regeringen bör, enligt motionärerna, återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpta krav för att mark- och vattenområden ska få anses vara av avsevärd betydelse för Försvarsmakten. Försvarsmakten har framfört att ungefär 10 procent av Sveriges yta berörs av deras riksintresse och därmed inte kan användas för bl.a. vindkraft. Att Försvarsmakten hävdar att så mycket som 10 procent av Sveriges yta skulle vara av riksintresse väcker, enligt motionärerna, frågan om huruvida en tillräcklig noggrann och nyanserad bedömning har gjorts. Det handlar om för stora ytor för att en slentrianmässig uppskattning ska kunna godtas. Motionärerna anser vidare att när två riksintressen står mot varandra kan det inte vara rimligt att Försvarsmakten ska ha tolkningsföreträde om vilket riksintresse som ska gälla. Motionärerna ser det som uppenbart att totalförsvarets anspråk alltid kan sägas beröra nationella intressen. De menar därför att staten bör ha möjligheter att påverka markanvändningen i anslutning till totalförsvarets olika anläggningar.

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetpropositionen för 2013 angav regeringen att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i november 2011 redovisade ett regeringsuppdrag om en internationell jämförelse avseende militär flygverksamhet och vindkraft. FOI:s rapport remissbehandlades för att sedan beredas inom Regeringskans-

liet. Regeringen konstaterade även att det antal s.k. vindkraftremisser som Försvarsmakten har yttrat sig över har sjunkit (1 132 remisser 2011 jämfört med 1 372 remisser 2010 och 1 667 remisser 2009). Försvarsmakten fick i oktober 2012 i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planerades med anledning av den ovan nämnda FOI-rapporten. Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2013.

I dag prövas frågor om etablering av vindkraft i enlighet med gällande lagstiftning, framför allt plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken. Stora etableringar tillståndsprövas av länsstyrelsen enligt miljöbalken (se 9 kap 6 § miljöbalken och 5 § förordning 1998:889 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). För mindre anläggningar räcker det med bygglov och anmälan till kommunen. I den bygglovs- eller miljöprövning som krävs ska Försvarsmakten höras som remissinstans. De områden som benämnts stoppområden är marken där Försvarsmakten internt beslutat att avstyrka vindkraftverk, eller andra höga objekt, i de fall ärenden kommer upp för bygglovs- eller miljöprövning och myndigheten bereds tillfälle att yttra sig.

I juni 2010 fattade Försvarsmakten ett temporärt principbeslut om att av säkerhetsskäl avstyrka etableringar av nya vindkraftverk inom en radie om 40 km runt de militära flygplatserna. Samtidigt inledde myndigheten en utredning om dessa frågor. I oktober 2010 beslutade Försvarsmakten sedan om interna riktlinjer för hantering av remisser angående vindkraft inom militära flygplatsers influensområden. Prövningsprocessen blev därmed enhetlig i hela landet. I beslutet redovisas de s.k. stoppområdena, inom vilka Försvarsmakten anser att det av flygsäkerhetsskäl inte bör byggas vindkraftverk. Försvarsmaktens motivering med hänvisning till flygsäkerhet grundar sig på specifika krav på hinderfrihet vid militär flygverksamhet. Försvarsmakten har framhållit behovet av att kunna flyga på mycket låg höjd i situationer där piloterna själva väjer för höga objekt i terrängen. Ytterligare en faktor som enligt Försvarsmakten går att hantera är när flera flygplan startar efter varandra i s.k. radarkolonn. Omedelbart efter start ska en pilot då låsa sin radar på framförvarande flygplan. Risken finns då att radarn i stället skulle kunna låsa på ett närliggande vindkraftverk eller annat högt objekt. Piloternas medvetenhet om detta gör att Försvarsmakten inte bedömer det vara ett avgörande hinder mot vindkraftsetablering. Försvarsmaktens interna ingångsvärden, de s.k. stoppområdena, är ett av flera ingångsvärden när berörda remissinstanser hörs vid enskilda bygglovs- eller miljöprövningsärenden i enlighet med gällande lagstiftning.

Utskottets ställningstagande

Vindkraftverk kan påverka Försvarsmaktens verksamhet. Av flygsäkerhetsskäl får det inte finnas höga objekt, t.ex. telemaster och vindkraftverk, vid flygplatser. Runt de militära flygbaserna är kravet på hinderfrihet starkt.

Det är viktigt att Försvarsmakten informerar berörda aktörer för att öka kunskapen om hur vindkraften påverkar myndighetens verksamhet, ger tydliga motiveringar när myndigheten avstyrker en vindkraftsetablering samt anger områden där det inte föreligger konflikt med försvarsintresset. Detta för att underlätta möjligheten att nå den nationella planeringsramen för vindkraft. Utskottet kan konstatera att frågor om etablering av vindkraft i dag prövas i enlighet med gällande lagstiftning, framför allt plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken. Utskottet kan även konstatera att hanteringen och bedömningen av områden som är av riksintresse för flera oförenliga ändamål regleras i miljöbalken. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att tillståndsprovning av vindkraftsutbyggnad sker bl.a. med utgångspunkt i den miljölagstiftning som riksdagen beslutat om. Enligt 3 kap. 9 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Enligt samma bestämmelse ska områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Av miljöbalken framgår att företräde ska ges åt ändamål som främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt, men om området behövs för en totalförsvarsanläggning ska försvarsintresset ges företräde.

Vid de bygglovs- eller miljöprovningar som krävs ska Försvarsmakten höras som remissinstans. Utskottet välkomnar att regeringen gav Försvarsmakten i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planerades med anledning av den ovannämnda FOI-rapporten. Utskottet bedömer att det är angeläget att Försvarsmakten, kommunerna och vindkraftsbranschen strävar mot en ökad förståelse och samexistens och ser därför fortsatt dialog och information som mycket viktig. Motionerna avstyrks därför.

Skydd av flygbas 90-systemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skydd av flygbas 90-systemet. Utskottet konstaterar att frågor om etablering av vindkraft ska prövas i enlighet med gällande lagstiftning och att Försvarsmakten höras som remissinstans vid provning av ärenden som rör utbyggnad av vindkraft.

Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Motionen

I motion 2012/13:Fö259 av Mikael Jansson (SD) anför motionären att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie på fyra mil runt de gamla Bas 90-flygplatserna eftersom de kan vara aktuella att återaktivera vid ett nytt

säkerhetsläge. Motionären anför att Försvarsmakten vill ha rent från vindkraft inom fyra mils radie runt de tio aktuella militära flygplatserna och att det i radarhänseende finns sammanblandningsrisk mellan vindkraft och helikopter.

Säkerhetsläget har skärpts och världsutvecklingen är oviss enligt motionärens bedömning. Motionären menar att det är svårare än någonsin att bedöma den framtida utvecklingen på säkerhetsområdet och att det finns skäl att tro att de gamla Bas 90-flygplatserna kan bli aktuella att ta i bruk.

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet underströk i betänkande 2008/09:FöU10 Försvarets inriktning att allmänhetens tillträdesmöjligheter till mark måste säkerställas när det inte pågår någon militär verksamhet. I betänkandet underströks även att miljöfrågorna ska ges hög prioritet och att regeringen bör fortsätta att redovisa för riksdagen hur detta arbete fortskrider.

Som nämnts ovan prövas etableringar av vindkraft i enlighet med gällande lagstiftning och i den prövning som krävs ska Försvarsmakten höras. Därutöver fick Försvarsmakten i oktober 2012 i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planerades med anledning av FOI:s internationella jämförelse avseende militär flygverksamhet och vindkraft. Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2013. Försvarsmakten redogjorde då för sina fördjupade överväganden kring den säkerhetsyta där flygtrafikledningen garanterar en lägsta säker höjd. Nya riktlinjer har tagits fram och myndigheten bedömer att det därmed kan bli möjligt att bygga betydligt fler vindkraftverk. En särskild återrapportering från Försvarsmakten avseende vind- och vågkraft gjordes dessutom i årsredovisningen för 2011. Myndigheten konstaterade där att Försvarsmakten i mer än 80 procent av ärendena inte har ansett att vindkraftutbyggnad har stridit mot totalförsvarsintresset och har därför inte haft något att erinra.

Vad beträffar den framtida utvecklingen på säkerhetsområdet pågår ett arbete i Försvarsberedningen med att följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden. Försvarsberedningen har i uppgift att redovisa sin bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen och sammanhängande konsekvenser för svensk försvars- och säkerhetspolitik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Bas 90-systemet är avvecklat utifrån Försvarsmaktens bedömning. Systemet avvecklades till följd av de omvärldsförändringar som följde efter krigets slut. Bedömningar och analyser av säkerhetsläget i omvärlden sker kontinuerligt, och utifrån dessa kan förändringar föreslås. Någon aktuell omvärldsanalys som skulle ge anledning att återinföra Bas 90-systemet föreligger inte.

Försvarsmakten hörs som remissinstans vid prövning av ärenden som rör utbyggnad av vindkraft. Det skydd som totalförsvarets intressen ges genom bl.a. miljöbalken har beskrivits ovan. Med den utgångspunkten avstyrks motionen.

Särskilda yttranden

1. Övnings- och skjutfält, punkt 2 (S)

Peter Hultqvist (S), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S) och Eva Sonidsson (S) anför:

Socialdemokraterna har i riksdagen föreslagit att särskilt viktiga ytvattentäkter ska betraktas som riksintressen. Om en sådan ändring sker kommer försvarets riksintresse att hos de miljöprövande myndigheterna vägas mot ett annat riksintresse. Därför är dialog mellan de berörda parterna viktigt.

Socialdemokraterna kan konstatera att försvarets övnings- och skjutfält samt skjutmål är prövningspliktiga enligt miljöbalken och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och att riksdagen i sin konstitutionella roll inte ska bereda frågor som rör enskilda övnings- och skjutfält. Länsstyrelsen är prövningsmyndighet i första instans, och en ansökan om miljötillstånd ska prövas i enlighet med de lagar riksdagen beslutat. Detta innebär bl.a. att länsstyrelsen ska ge de berörda en möjlighet att yttra sig, att samråd ska hållas med statliga och kommunala myndigheter och att sammanträde ska hållas med dem som berörs.

Vi har förståelse och respekt för de processer som pågår när det gäller miljöprövningar och tillståndsgivning av övningsskjutningar och vi avvaktar resultatet av dessa. Samtidigt vill vi betona att motionerna uttrycker mycket av den oro som boende och andra känner inför ökade övningsskjutningar. Det kan röra ökade olägenheter i form av buller men framför allt oro inför att blyet från ammunition kan påverka vattnets kvalitet.

Vi noterar Försvarsmaktens behov av att öka volymen av sina övnings-skjutningar under rådande omständigheter och utifrån det uppdrag som Försvarsmakten har från regeringen och riksdagen. Vi vill ändå betona hur viktigt det är att Försvarsmakten har en förankring hos svenska folket som bygger på förtroende och förståelse för försvarets uppdrag. Därför är det viktigt att Försvarsmakten har en förtroendefull kommunikation med berörda medborgare inför den här typen av tillståndsprövningar.

Vi vill därför att regeringen i sitt regleringsbrev till försvarsmyndigheterna betonar att kommunikationsplaner bör upprättas och genomföras inför åtgärder som förväntas inverka menligt på befolkningens levnadsvillkor.

En tidig och bred dialog med de berörda parterna är viktigt för att skapa en förståelse för Försvarsmaktens verksamhet. Länsstyrelsen gör en sammanvägning av omständigheterna i ärendet och fattar beslut. Riksdagen stiftar lagar och har genom miljöbalken ställt krav som innebär en samlad prövning av alla de olika miljöeffekter som en verksamhet riskerar att medföra.

Socialdemokraterna kan på motsvarande sätt konstatera att etablering av vindkraftverk kräver tillstånd som även dessa måste miljöprövas av länsstyrelsen eller bygglövsprövas av kommunen i enlighet med de lagar riksdagen beslutat. Som ett led i dessa prövningar ska alla berörda, däribland Försvarsmakten, ges tillfälle att yttra sig. Försvarsmakten ska i prövningen lämna det yttrande som behövs för att hänsyn ska tas till det riksintresse myndigheten har att bevaka, dvs. riksintresset för totalförsvaret. Prövningsmyndigheten väger samman omständigheterna i ärendet och fattar beslut med utgångspunkt i den lagstiftning som beslutas av riksdagen, dvs. plan- och bygglagen samt miljöbalken. Även i detta sammanhang vill socialdemokraterna understryka vikten av en bred och konstruktiv dialog.

2. Övnings- och skjutfält, punkt 2 (V)

Torbjörn Björlund (V) anför:

Den kritik som framförts på senare tid mot Försvarsmaktens planer på att utöka verksamheten i bl.a. Vättern och Göteborgs skärgård är något som Vänsterpartiet anser att vi behöver ta till oss på ett mer seriöst sätt. Det finns farhågor om miljöförstöring när det gäller såväl farliga ämnen i vatten och på land som buller. Vi menar att det inte går att utöka verksamheten i Vättern och inte heller i Göteborgs skärgård med hänsyn till de känsliga områdena. Där finns både naturvärden och vattentäkter som måste skyddas.

Vi menar också att det krävs en ordentlig genomlysning och en utredning om ett totalstopp för övningar i Vättern och att Försvarsmakten därför måste hitta alternativa platser för dessa övningar.

Vi är medvetna om vikten av övning för Försvarsmaktens olika förband men menar att det går att hantera på ett bra sätt utan att äventyra de viktiga värden som i dag finns på de platser som Försvarsmakten använder.

Till dess att alternativ tagits fram menar Vänsterpartiet att det inte ska vara tillåtet att utöka verksamheten när det gäller övningar i Vättern och Göteborgs skärgård.

3. Skydd av flygbas 90-systemet, punkt 4 (SD)

Mikael Jansson (SD) anför:

Försvarsmakten har tidigare aviserat att man vill ha rent från vindkraft inom fyra mils radie runt tio nu aktuella militära flygplatser eftersom vindkraftverken riskerar att störa systemen för det flyg som är baserat vid dessa baser. Denna problematik torde också vara aktuell varhelst militär flygtrafik över huvud taget är aktuell.

I det sammanhanget är det värt att påminna om att säkerhetsläget i vårt närområde har skärpts och att världsutvecklingen är oviss. Det är svårare än någonsin att bedöma framtida utveckling på säkerhetsområdet. Det finns därför skäl att tro att de gamla flygfälten i Bas 90-systemet på sikt kan bli aktuella att ta i bruk. Därför vore det enligt min mening rimligt att

avvärja risken för framtida flygstörningar genom att inte ge tillstånd till att vindkraftverk byggs inom fyra mils radie från de baser som tidigare ingick i BAS 90-systemet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fö211 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarsmakten inte ska ges möjligheter att öka bombningarna i Vättern från 20 till 80 dagar.

2011/12:Fö221 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om miljödeklaration av försvarets verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett långsiktigt ansvar för de miljöproblem försvaret skapar.

2011/12:MJ293 av Lise Nordin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ompröva Försvarsmaktens vindkraftsstopp.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fö203 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarsmaktens övningar i Vättern inte ska utökas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av ett eventuellt totalstopp för Försvarsmaktens övningar i Vättern.

2012/13:Fö222 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Leif Pagrotsky (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa sig bakom Försvarsmaktens ansökan om skjutfält i Göteborgs skärgård med de begränsningar som framförts av Göteborgs stad.

2012/13:Fö223 av Lise Nordin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ompröva Försvarsmaktens vindkraftsstopp.

2012/13:Fö224 av Agneta Gille (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omlokalisering alternativt minskning av skjutövningar vid Veckholms skjutfält.

2012/13:Fö225 av Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riksintresse för totalförsvaret med avseende på hinderfrihet kring flygplatser.

2012/13:Fö237 av Jan Lindholm och Peter Rådberg (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om miljödeklaration av försvarets verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett långsiktigt ansvar för de miljöproblem försvaret skapar.

2012/13:Fö239 av Solveig Zander (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydliga riktlinjer för vindbruk.

2012/13:Fö252 av Johan Linander och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa Försvarsmaktens möjlighet att stoppa vindkraftsetableringar.

2012/13:Fö259 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie på fyra mil runt de gamla Bas 90-flygplatserna eftersom de kan vara aktuella att återaktivera i det nya säkerhetsläget.

2012/13:Fö266 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagändring i fråga om översändning av ansökningshandlingar om vindkraftverk till Försvarsmakten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som skärper kraven för att mark- och vattenområden ska få anses vara av avsevärd betydelse för Försvarsmakten.

2012/13:Fö267 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försvarsmakten inte ska ges möjligheter att öka bombningarna i Vättern.